

তাৰিখ : ০৫. APR. ১৯৭৪

পৃষ্ঠা ৮ কলম ৬



ইসলামী বিশ্ববিদ্যালয়ে

মুনতাসীর মামুন

পত্ৰপত্ৰিকায় বিভিন্ন ধৰনেৰ খবৰ পড়ে ইসলামী বিশ্ববিদ্যালয়ে সম্পর্কে একটা ভীতিপ্ৰদ ধাৰণা ইই জনোছিল। সজ্ঞাস সৰ বিশ্ববিদ্যালয়ে হয়েছে, হচ্ছে। ইসলামী বিশ্ববিদ্যালয়েও (ই.বি.) সজ্ঞাস হয়েছে। কিন্তু, আমাদেৱ মনে হয়েছিল তা শুধু শাৰীৰিকই ছিল না, ছিল মানসিকও। ধাৰণা ছিল, সাধীনতাৰিৰোধী একটি রাজনৈতিক দলেৰ সমৰ্থকৰা পুৰু থেকেই ই.বি.কে পরিণত কৰেছে তাদেৱ ঘাঁটিতে। এৱং শিক্ষাব্যবস্থাও যুগোপযোগী নয়। এবং এ ধৰনেৰ চিন্তা কেউ কৰলে তাকে ত্যাগ কৰতে হয় ই.বি। প্রতিষ্ঠানটি সম্পৰ্কে ধাৰণা এমন মেতিবাচক ছিল যে, (শুধু আমাৰ নয়) অধ্যাপক কায়েসউদ্দিন যখন ই.বি.ৰ উপাচার্য হলেন তখন তাৰ নিৰাপত্তা নিয়ে আমাৰা শক্তিহীন ছিলাম।

কয়েকদিন আগে ই.বি. গিয়ে সে ধাৰণা খালিকটা অপসারিত হলো। ফেরি পেৰুনোৰ পৰ বাকৰকৈ রাস্তা। কে যেন বলেলো, কোৱাচনোৰা কৰেছে। একবাৰ মনে হলো, আমাদেৱ রাজ্ঞি-বিজ প্রভৃতি নিৰ্মাণৰ দায়িত্ব তাদেৱই দেওয়া উচিত। বাজালি ভাইৱা প্ৰায় কেন্দ্ৰেই আমাদেৱ বিষাদেৱ মৰ্যাদা রাখেনি। খিনাইদহ পেৰিয়ে, কঠিয়া যাওয়াৰ পথেই পড়ে ই.বি। বিশ্ববিদ্যালয় নিৰ্মাণ সম্পৰ্কে আমাদেৱ শাসকদেৱ যে উদ্ভুত ধৰণা ছিল এবং আছে সে ধাৰণাৰ ভিত্তিতেই ই.বি. নিৰ্মিত হয়েছে।

• এৰপৰ— পৃষ্ঠা ২

অন্য বাংলাদেশ

● প্ৰথম পাতাৰ পৰ

হলৈই শাসকৰা নিৱালা একটি প্ৰাতাৰ বেছে নেন, যাৰ আশপাশে কোনো বসতি ধাকবে না। তাদেৱ ধাৰণা, ছাত্ৰদেৱ ঝুট-বামেলা থেকে তাহলে বাঁচা যাবে। এ চিন্তা কৃতি আছে, যদি সেই বিশ্ববিদ্যালয়ে যাবতীয় আধিকাঠামোগত সুবিধা ধাকে। কিন্তু তা ধাকে না। চট্টগ্ৰাম ও জাহাঙ্গীরনগৰ বিশ্ববিদ্যালয় এখনো সেসব প্রতিকূলতাৰ বিৰুদ্ধে যুৱছে।

ই.বি.ৰ ক্যাম্পাস পৱিকল্পিত। ধীৱে ধীৱে নিৰ্মাণ কাজ এগুচে কিন্তু ফ্যাকুল্টি ভবন দেৰে মনে হলো স্থপতি আগামী ২৫ বছৰেৰ চিন্তা কৰেননি। ই.বি.ৰ আশপাশে চা পানেৰ একটি রেঞ্চোৱাংও নেই। বিশ্ববিদ্যালয় যেন সৎক্ষাৎক কিছু, কোৱারেনটাইনে রাখাই বাফ্ফনীয়। ই.বি.তে আধিকাঠামোগত সুবিধা প্ৰায় কিছুই নেই।

সকলা থেকে বিকেল পৰ্যন্ত অনেক তক্রণ শিক্ষক দেখা কৰতে এলেন। এবং আমাৰ ধাৰণা পাল্টাতে লাগলো। এদেৱ বেশিৰ ভাগই রাজশাহী, ঢাকা বিশ্ববিদ্যালয়ৰ ছাত্ৰ-ছাতৰী। চিন্তা-চেতনায় উদারনৈতিক। অবশ্য হাতাবিকভাৱেই ধৰ্মীকৰণেৰ সঙ্গে আমাৰ যোগাযোগ হয়নি। কিন্তু এ ধাৰণাটা বদলে গেলো যে, ই.বি. একটি গোষ্ঠীৰই কৰতলগত নয়। প্ৰাথমিকভাৱে হয়তো সে ধৰনেৰ চিন্তাই কৰা হয়েছিল, যা সফল হয়নি।

এই তক্রণ শিক্ষকদেৱ সঙ্গে কথা বলে ভালো দেগোছে এ কাৰণে যে, তাৰা কৌতুহলী। অনেকেই গবেষণা কৰতে চান। কিন্তু পদ্ধতি কী হবে? কীভাৱে এগোনো যাৰে? এছাগৰেও যুগোপযোগী বই নেই। তক্রণ শিক্ষকদেৱ এ কৌতুহল নট হয়ে গেলো পৱিণ্ডি ধাৰা পই হবে। একটা বিষয় আমাৰ মনে হয়েছে, নতুন বিশ্ববিদ্যালয়গুলোতে অভিজ্ঞ শিক্ষকেৰ অভাৱ। মাঝে মাঝে অভিজ্ঞ শিক্ষকদেৱ কিছুদিনেৰ জন্য এসব প্রতিষ্ঠানে আমৃত্যু জানালে তাৰা বিভিন্ন বিষয় নিয়ে আলোচনা কৰতে পাৱেন শিক্ষক-ছাত্রৰ সঙ্গে। এতে সব পক্ষই উপৰ্যুক্ত হবেন। আমাৰ ব্যক্তিগত অভিজ্ঞতাৰ বলতে পাৱি, বিশ্ববিদ্যালয় কৰ্তৃপক্ষ সব সময় ইশাসনে উৎসাহী, প্ৰসংগারে নয়। অৰ্থাৎ, অছাগৰ হচ্ছে বিশ্ববিদ্যালয়েৰ ভিত্তি। শুধু তাই নয়, বিশ্ববিদ্যালয় হয়ে ওঠা উচিত সাংস্কৃতিক কেন্দ্ৰও। এক সময় ঢাকা বিশ্ববিদ্যালয় তাই ছিল — শিক্ষা-সংস্কৃতিৰ কেন্দ্ৰ।

আমাৰ এ প্ৰতিবেদন পড়ে ধাৰণা কৰার কোনো কাৰণ নেই যে আমি ইসলামী বিশ্ববিদ্যালয়েৰ বিপক্ষে। দেশে ইসলামী বিশ্ববিদ্যালয় একটি হয়েছে, সেটি যেন বিকশিত হয়, যেন বিশেষ কোনো রাজনৈতিক দলেৰ চিন্তাভাবনা, প্ৰভাৱেৰ কেন্দ্ৰ না হয়ে ওঠে সেটিই হবে আমাদেৱ লক্ষ্য। এ বিশ্ববিদ্যালয়েৰ ইসলামিক স্টাডিজ বিভাগটিকে ইসলাম ধৰ্ম চৰ্চায় হতে হবে অন্যতম। দেশী-বিদেশী ধৰ্মবিদদেৱ নিয়ে আসতে হবে এবং ধৰ্মীকৰণ বিৰুদ্ধে বিশেষ কৃত্তু নিয়ে তাৰা কথা বলবেন। ধৰ্ম ব্যবসায়ী, ফজোলাবাজি, ধৰ্মজ্ঞতা, ধৰ্মকে রাজনীতিৰ হাতিয়াৰ হিসেবে ব্যবহাৱেৰ বিৰুদ্ধে কৃত্তে দাঢ়াবে এ বিভাগ। এখন থেকে যাৱা পাস কৱে বেকুবেন তাদেৱ যেন আমাৰ মধ্যুগীয় চিন্তা-চেতনাৰ ধাৰক যনে না কৰি। যিসৱে আপ আজহাৰ বিশ্ববিদ্যালয় যে ভূমিকা পালন কৱচে আমাদেৱ ই.বি.ও (বিশেষ কৱে এৱ ইসলামিক স্টাডিজ বিভাগ) সেই ভূমিকা পালন কৱৰে- এ আশাই কৱৰো ই.বি.ৰ ছাত্ৰ-শিক্ষকদেৱ কাছ থেকে।